

surgit... Potest nihilominus Ecclesia Principibus fidelibus huius potestatis usum interdiceret sibi reservare, qua id efficiente, irritae erunt leges Principis secularis contra eam reservationem matrimonium impediens dirimentesve. Quoniam potestas temporalis est subiecta spirituali ipsique subordinata in ordine ad finem spirituales et supernaturales... Hinc deducitur non esse integrum hodie principi seculari fidei disponere aliquid circa matrimonia fidelium impedienda aut dirimenda; quoniam Pontifex hanc sibi potestatem reservavit, et merito quidem. Ait autem n. 7. « Id vero monuerim subditos infidelibus principibus, utpote qui eorum oppida inhabitant, adstringi legibus eorum iustis irritantibus matrimonia in omnibus iis casibus, in quibus ad alias eorum leges tenentur. Quare si cum eo dirimente impedimento contrahant, erit nullum matrimonium. Quia ratio Sacramenti superaddita matrimonio non impedit in principibus potestatem impedimenta dirimentia statuendi, sed sola reservatio Pontificis, ut diximus. »

Verum manifestum est 1° doctrinam hanc non cohaerere cum doctrina Pii VI. Nam docet Pius VI rationem Sacramenti efficere ut ad *solum* Ecclesiam spectet impedimenta statuere pro matrimonio christiano, h. e. impedire ne ulli civili potestati competat hoc ius; idcirco non ex libera reservatione Pontificis, sed ex rei natura sive ex Christi institutione, qui matrimonium fecit esse Sacramentum, impediri principes ne possint statuere impedimenta pro matrimoniis fidelium. Contrarium porro docet Sanchez.

Neque 2° cohaeret cum can. 12 tridentino. Quomodo enim omnes (cf. pag. 267) causae matrimoniales Christianorum spectant ad iudices ecclesiasticos, si princeps infidelis leges ferre potest circa impedimenta matrimonii, quibus obligentur sui subditi fideles? causae enim, in quibus de matrimoniis agatur eorum, qui his legibus subiiciuntur et quorum valor pendeat ab observatione harum legum, spectant ad tribunal principis infidelis; ad illius enim tribunal spectant causae, a cuius lege dependent.

Nec ratio adducta a Sanchezio valet. Distinguendum est enim. Regiae potestatis ad bonum commune institutae est ea providere, quae ad hunc finem conducunt et quae simul ordine naturali continentur, *conc.* quae ad hunc finem conducunt et quae ad altiorem quoque finem conducunt et ordine supernaturali continentur, *neg.* Eo ipso enim ex rei natura, nulla reservatione libera intercedente, subtrahuntur a potestate civili et potestati sacrae unice subiiciuntur. Lege quae diximus in demonstratione praeced. Thesis. Falsum praeterea est, ut vidimus, materiam Sacramenti esse contractum civilem, sed est contractus naturalis. Ceterum cum statuit Sanchez potestatem

principum esse dependentem a potestate Ecclesiae, discedit a doctrina modernorum regalistarum.

Sanchez inter auctores sententiae suae faventes citat Bellarminum. Is vero De Matrim. c. 32. id tantum docet « posse etiam principem politicum de impedimentis matrimonii leges ferre, sed principe ecclesiastico approbante: si enim hic repugnat, lex illa irrita erit. » Nimirum vis legis est ab approbatione Ecclesiae, ut ait s. Thomas; ideoque per se nihil potest princeps secularis.

Ceterum adverte hos auctores aliosque pares scripsisse ea aetate, qua nondum eliquata erat quaestio de essentia Sacramenti matrimonii, an scilicet idem esset ac contractus, an aliquid superadditum: item non negasse eosdem potestatem Ecclesiae, imo asseruisse eidem ius irritandi leges Principum hac in re; haec autem erat pro ea aetate sufficiens licet incompleta adhuc expressio illius doctrinae, quae postea, patefacta plenius veritate, asserta est.

THESIS XXXIV.

Potestas Ecclesiae constituendi impedimenta matrimonio christiano non solum ad catholicos, sed per se ad haereticos quoque porrigitur.

I. Haereticorum nomine eos intelligimus, qui baptizati cum sint, vel ab Ecclesia defecerunt vel ab his originem habentes eorum instituta sequuntur. Duplex in iis status distingui solet. Primus eorum, qui inter catholicos mixti vel alias gentes publicam societatem religiosam non constituunt, quae suis ritibus et legibus regatur. Alter eorum, qui ex concessione politicae auctoritatis socialem coetum religiosum constituunt, qui proprios rectores habeat propriisque legibus ritibusque gubernentur. De his potissimum quaestio est an legibus Ecclesiae matrimonialibus obligentur. Duplex autem quoad omnes quaestio fieri potest: nempe prior quaestio est iuris, an Ecclesiae potestas in constituendis impedimentis matrimonii ad haereticos quoque se porrigat, qui iure proinde sint hac in re eius subditi: altera facti quaestio est: an scilicet Ecclesia velit his suis legibus haereticos quoque, eos praesertim quos secundo loco memoravimus, obligare. Prior quaestio propria est Theologorum, altera potius Canonistarum, quorum proprium est ius positivum Ecclesiae, quod nempe ab Ecclesiae voluntate pendet, docere. Enunciatio thesis priori quaestioni per se respondet.

II. Ad eos Ecclesiae potestas porrigitur, qui sunt subditi Eccle-

siae: atqui haeretici quoque sunt subditi Ecclesiae: ergo. Prob. m. Subditus quis fit Ecclesiae per baptismum, quo in corpus Ecclesiae admittitur eoque perseverante manet subordinatio baptizati ad Ecclesiam; atqui haeretici quoque sunt baptizati: ergo. Sane per illud quis fit subditus Ecclesiae per quod corpori Ecclesiae cooptatur; eo ipso enim quod ad corpus Ecclesiae spectat, legibus eius tenetur, quae latae non sunt nisi pro membris huius societatis: iam vero per baptismum homo adunatur corpori Ecclesiae: ergo (Matth. XXVIII, 19, 20). Porro haec obligatio consequens baptismum eatenus in hac vita perdurat quatenus perdurat baptismus; is autem semper manet. Nec rebellio ab Ecclesia ius conferre potest subdito se subducendi ab hac subordinatione et subiectione: actus enim iniustus nequit conferre ius contra id, ratione cuius est et manet iniustus.

Nec refert haeticos esse extra Ecclesiam; nam auctoritas Ecclesiae non solum ad eos se extendit, qui actu sunt in Ecclesia, sed et ad eos, qui olim fuerunt et nunc esse debent in Ecclesia, quamvis ex sua culpa sint ab ea extorres: sicut desertores milites subsunt adhuc potestati imperatoris, a cuius acie aufugerunt; rebellio enim ratio quidem esse potest cur poenae subiiciatur reus, non cur socialis auctoritas privetur suo iure erga ipsum.

Et sane Ecclesia semper ius sibi asseruit exercendi potestatem suam eamque coactivam in haeticos; quemadmodum in Tractatu de Ecclesia demonstratur. Cf. Ius Canonicum Tit. de haeticis. Suarez De Legibus L. IV. c. 19.

III. Ad leges autem matrimoniales quod spectat, constat censere Ecclesiam quod iis haeticis quoque obligentur. Testatur id et probat Pius VII. Brevi ad Archiepisc. moguntin. die 8. Octob. 1803. « Sed quid dicendum erit de illorum sententia, qui iactant haeticos ecclesiae legibus nequaquam subiici, atque inde posse illos novo coniugii foedere copulari, si primum publicae auctoritatis iudicio solutum fuerit, praepostere inferunt? Adversus illam clamant Scripturae, concilia, traditio denique universa. Omnium instar sit Tridentina Synodus, quae Sess. XXIV cap. 2° non baptizatos a baptizatis distinguens, illos tantum Ecclesiae iudicio proindeque legibus non subiici affirmat, cum Ecclesia in neminem iudicium exerceat qui non prius in ipsam per baptismi ianuam fuerit ingressus. Hi baptizati ergo Ecclesiae filii, quamquam rebelles et transfugae, eiusdem Ecclesiae legibus subiiciuntur; quare suam in illos potestatem exercere nunquam praetermisit Ecclesia, potestate sibi divinitus tradita, quemadmodum infinitis propemodum monumentis testatum est. » Et re quidem vera quoties in matrimoniis mixtis dispensavit Ecclesia, semper cavet ne obstaret aliud canonicum impedimentum. Cf. Declaratio-

nem Benedicti XIV circa matrimonia Hollandiae, et plura alia brevia vel responsa subsequentium Romanorum Pontificum.

Iam vero haec non valent solum pro haeticis, ut ita dicam, sporadicis, sed et pro haeticis in sectam et societatem publicam coeuntibus; nam huius unitatis socialis nullum ius est, cum singuli teneantur ad unitatem Ecclesiae redire et congregationes baptizatorum praeter veram Ecclesiam sint synagogae Satanae, a Deo reprobatae, qui voluit omnes baptizatos in unum coalescere corpus sub uno capite.

Liquet hactenus dicta valere quoque pro haeticis, qui matrimonia ineant cum catholicis et vicissim; utrique enim legibus Ecclesiae subduntur.

IV. Quaestio est tamen specialis quoad impedimentum clandestinitatis invectum a Tridentino cp. *Tametsi* Sess. XXIV. Quaestio vero non est utrum ratione tantum habita potestatis, potuerit Ecclesia hoc impedimento ligare quoque haeticos, illos etiam quos secundo loco recensuimus: responsio enim affirmativa satis patet ex dictis. Sed quaestio est facti ex quadam aequitate dependentis: an reapse hac lege obligentur haeticis in publicam societatem adunati propriis legibus et ministris utentes, sive vivant in societate civili, quae a catholicis gubernetur, sive vivant in societate, quae haeticis subsit. Ratio dubitandi est, quia cum ex una parte voluerit Trid. Synodus matrimonium sacramentum celebrari coram parochio et ex alia parte Ecclesia prohibeat parochio ceterisque communicationem cum haeticis in sacris durumque sit arbitrari voluisse Tridentinam Synodum esse nulla matrimonia omnia, non quidem huius aut illius haetici, qui inter catholicos versentur (quod malum ad eorum quoque confusionem et scandalum inter catholicos vitandum permitti certe potest), sed eorum omnium, qui coetum non parvum et longo tempore duraturum constituunt, quorum plerique sunt in bona fide; consequens videtur quod pro his praesentiam parochi, quo carent, noluerit Synodus requiri. Sane si credimus Pio VII in litteris datis ad Imp. Napoleonem 27 Iunii 1805 de matrimonio mixto fratris eius Hieronymi in America inito, tanto studio et diligentia conscriptis: « Declaratio Benedicti XIV pro matrimoniis mixtis in Hollandia et statibus Belgii confoederatis non fuit novum ius, sed solum declaratio et explicatio quid in se ipsis haec matrimonia sint »; quocirca auctore ipso Pio VII « idem principium Benedicti XIV applicandum est iis matrimoniis, quae inter catholicum et haeticam fiant in illis regionibus, quae subsunt haeticis, etiam cum Tridentinum Decretum fuerit ibi pro existentibus ibidem catholicis publicatum. » Hoc quidem valet pro matrimoniis haetici-

corum, qui in ea regione vivunt quae subest haereticis: prius vero argumentum vim habet etiam pro illis, qui coetum constituunt intra societatem, quae subest catholicis. Cf. P. Ballerini in Opere Morali de Matrim. not. ad n. 841. 4. Arbitramur ergo pro huiusmodi haereticis (idem dic de schismaticis) hoc impedimentum clandestinitatis actu non vigere. Cum vero cetera impedimenta ab his quoque haereticis servari possint, ratio nulla est, cur ipsi iis non teneantur.

Verum, ut iam monuimus, quaestio haec per se ad canonistas spectat, quos proinde videsis.

THESIS XXXV.

Potestas dispensandi in impedimentis dirimentibus ecclesiasticis Romano Pontifici ipsique soli iure proprio competit. Etsi vero eidem posset competere potestas dispensandi identidem in iure aliquo divino, non est tamen consequens hanc potestatem ad impedimenta quoque se extendere quae sint iuris positivo-divini vel iuris naturalis. Idem Rom. Pontifex potest revalidare matrimonium cum dispensatione, ut aiunt, in radice, cuius dispensationis a Principe quoque seculari rationem haberi decet quoad effectus civiles, etsi forte ad id proprie non teneatur.

I. Dispensatio est relaxatio legis in aliquo casu particulari. Manente scilicet lege, fit ut haec vel illa persona, quae per se teneatur vel etiam tota communitas pro aliquo tempore libera sit ab obligatione legis. Dispensatio proinde est actus proprius potestatis legislativae; ea enim auctoritas, quae fert legem, eadem prout talis est ipsam abrogare, suspendere et ab ea dispensare potest. Hinc potestas dispensandi et iis competit quibus a legislatore conceditur atque iis, qui legislatori quoad eandem potestatem iurisdictionis superiores sunt.

Papam dispensare posse in impedimentis dirimentibus ecclesiasticis evidens est. Lex enim ea statuens auctoritate ecclesiastica constituta est; porro in Rom. Pontif. residet plenitudo huius potestatis, qua sola potest universa Ecclesia obligari, ut idcirco cum lex impedimentorum totam Ecclesiam obligaverit, nonnisi a Rom. Pontifice immediate vim obligandi mutuari potuerit (cf. Tract. nostrum de Rom. Pontif. Th. XIV.): ergo.

Ex eadem porro demonstratione consequitur hanc potestatem iure proprio soli Romano Pontifici competere. Solus enim supremus societatis Rector ius sibi vindicat dispensandi in legibus, quae uni-

versam societatem obligant, quaeque ab eius sola auctoritate vim obligandi, quam obtinent, habuerunt: cuiusmodi sunt leges de impedimentis, quibus nunc regitur Ecclesia. Quocirca nisi ipse Romanus Pontifex potestatem suam deleget (quod multipliciter fieri potest vel concessionem perpetua vel temporaria), nihil in hac re possunt ceteri Ecclesiae Praelati.

II. Iam vero in impedimentis dirimentibus, quae nunc vigent, de iure naturali et divino sunt *ligamen, error circa personam, vis seu metus gravis* (c. cum locum de Sponsal. et Matrim.) *consanguinitas in linea recta saltem in primo gradu, in linea autem collateralis probabilius saltem in primo rursus gradu, et impotentia antecedens perpetua coeundi*. Quoad hoc postremum quidem non satis assequimur cur voluerit Pontifex (de Matrim. L. VII. cc. 55-56) matrimonium valere inter impotentes, si contrahant cum proposito servandae continentiae, eo quod, ut ipse ait, ad essentiam matrimonii tantum requiritur quod sit mutua coniunctio animorum in naturalem vitae societatem cum diversitate sexus. At naturalis haec societas est certa et determinata societas, ab aliis distincta: ab aliis autem omnibus distinguitur eo quod fundamentum et rationem sui habet in naturali potestate mutua in corpus alterius in ordine ad copulam; huc enim redit matrimonii definitio (Th. I. et II.): quod si tollas, habes tantum liberam aliquam amicabilem societatem, cui nescio quomodo evinces competere proprietates necessarias matrimonii, unitatem nempe et indissolubilitatem, quae tamen abesse nequeunt a vero matrimonio. Itaque ea mutua potestate deficiente, nequit habere locum ea societas, idcirco nec matrimonium. Atqui in impotentibus ea potestas adesse nequit. Neque Pontifices cum aiebant se non separare eos, qui intercedente hoc impedimento contraxerant, docebant inter eosdem constare legitimum matrimonium, sed tantum eosdem posse una vivere veluti fratrem et sororem. Quod quidem de iis dicebant Pontifices, qui absque ullo proposito continentiae servandae sed cum voluntate coeundi contraxerant, qua tamen in hypothesi ipse Pontifex (l. c.) vult inter impotentes invalidum esse matrimonium. Idcirco haec Pontificum sententia, si eo sensu accipiatur, quo vult Pontifex, quod nempe matrimonium nihilominus inter eos impotentes consistat, id Pontifex ipsi quoque adversatur. Quod satius fuisset advertere, quam adversarios arguere ignoratae latinitatis. Cf. in Appendice quae notamus ad Responsa Stephani III. an. 754.

In ceteris impedimentis certe (probabilius quoque per se in illis supradictis, quae non certe sunt iuris naturalis aut divini) vis dispensandi Rom. Pontif. exerceri potest.